

Literární sklizeň husovského jubilejního roku 2015

Významné jubileum Jana Husa – 600 let od jeho mučednické smrti – vyvolalo mimořádný zájem o tuto osobu, a to na různých úrovních. Kulaté výročí povzbudilo odborný výzkum, inspirovalo k rozmanitým formám popularizace Husovy osoby i myšlenek jak v rovině odborného výkladu jeho učení, tak přibližováním jeho odkazu pro náboženská společenství všech denominací. V této bilanci se chci porozhlédnout po výsledcích onoho širokého snažení a porovnat, co se mohlo očekávat od jubilea v odborné oblasti a co bylo skutečně vykonáno. Rekapituuji, bez nároku na úplnost, i celkový přínos výročních publikací pro poznání a přijímání Husovy osobnosti dnešní veřejností.

Ačkoli se o Husovi napsalo za posledních 150 let mnoho nejen u příležitosti různých výročí, přece zásadní syntetickou práci o jeho životě a díle dosud zůstává již sto let stará pentalogie dvou autorů. Mohlo by se proto očekávat, že kulaté výročí vyvolá snahu o nové shrnující zpracování s využitím badatelského přínosu oněch deseti desetiletí. Nahradit Novotného s Kybalem není jednoduché,¹ přece se však objevily dvě menší životopisné monografie. Je zajímavé sledovat, jak odlišně autoři přistoupili ke svému předmětu.

F. Šmahel,² který nabídl čtenářům knihu v mírném předstihu před výročím, postupuje v zásadě chronologicky Husovým životem a tam, kde nenachází v pramenech dostatek odpovědí ohledně každodenních životních situací Jana Husa, se uchyluje k bravurnímu vykreslení příslušného prostředí a možných vzorců chování běžného v dané situaci. Týká se to především univerzitního prostředí, jež bylo Husovi zázemím, které jej zformovalo a podporovalo v jeho reformních názorech. Šmahelův text nesleduje jen mnohokrát vyprávěné příběhy, nýbrž je oživen i nepovšimnutými detaily a otázkami: Husovy pracovní postupy, pomoc dalším učencům ve formě rejstříků (Husovo „ukazovadlo“ předvádí obr. 13), jeho práce s textem a pravopisem, ale i Husova mentalita. Kniha se nepodbízí, přitom je ale přístupná i širší čtenářské obci, pro odborníky ovšem není vítanou značná redukce poznámkového aparátu a jeho odsunutí „do pozadí“. Zajímavou partií je malá „A–Z“ encyklopedie, přehled otázek, o něž se vedou spory, nebo na jejichž řešení se zapomíná, a jsou proto i nadále opakována stará klišé. Tato abeceda témat nabízí základní odkazy a formulace problémů jako východisko k dalšímu studiu.³ Ačkoli tedy kniha není syntézou nahrazující biografii Novotného a Kybala (takové ambice si nemohla při daném rozsahu klást), přece se stane jistě základním ukazatelem stavu bádání, od něhož bude třeba vycházet pro hledání vlastních badatelských otázek a postojů.

¹ Václav NOVOTNÝ, *M. Jan Hus. Život a učení, I/1–2 (Život a dílo)*, Praha 1919–1921; Vlastimil KYBAL, *M. Jan Hus. Život a učení, II/1–3 (Učení)*, Praha 1923–1931.

² František ŠMAHEL, *Jan Hus. Život a dílo*, Argo, Praha 2013, 316 s.

³ Možno srovnat s výběrem husovských problémů, jak je naformuloval Jiří KEJŘ, *Jan Hus známý i neznámý. Resumé knihy, která nebude napsána*, Praha 2009, reedici vydalo nakladatelství Karolinum také k výročí: Praha 2015 (viz dále).

P. Soukup⁴ nepodal biografii v plném rozsahu, nýbrž nabídl výběr exemplárních obrazů. Německá a česká verze se liší jen nepatrně (skutečně autorským originálem byla německá verze). V českém překladu přibyla jen kapitolka o husovské historiografii a místy je text širší. Autor klade důraz na témata, která jej badatelsky zajímají. Vedle základního provedení životem Jana Husa se zaměřuje především na jeho kazatelskou i jinou rétorickou činnost a veřejné, mediální působení. Týž autor zpracoval stručnou kapitolu o Husovi v syntéze *Husitské století*.⁵ Vzhledem k tomu, že dobový ikonografický materiál k Husově osobě je velmi omezený, musíme vyzvednout fakt, že tato objemná, bohatě ilustrovaná kniha přináší i tři dosud nereprodukovaná vyobrazení Husa. Jedná se o ikonograficky rané Husovo upálení ze dvou variantních rukopisů kroniky Eberharda Windeckeho a dále o kresbu Husa jako kazatele na improvizované venkovní kazatelně kdesi v přírodě, která je použita i na obálce české verze Soukupovy monografie. Jak se některé z výročních publikací vyrovnaly s ilustračním materiálem, si všimneme i dále.

Monografie Martina Chadimy přibližuje Husův život pouze jako rámec pro výklad jeho učení.⁶ Autor se opírá ve značné míře o Kybalovu syntézu, k jejímuž vlivu se sám hlásí. Z Husovy nauky se zaměřuje na učení o církvi v širokém záběru otázek s tím souvisejících a na Husovo pojetí svátosti eucharistie. Činí si nárok přiblížit tyto složité otázky širší poučené veřejnosti. Ze skromné ilustrační výbavy chci upozornit na s. 233, kde byla užita kresba z Úřední kroniky Bernu od Diebolda Schillinga – jiná varianta Husa na hranici, než je známa z často využívaných reprodukcí.

Podnětem k diskusi nad spornými otázkami a interpretací Husovy osobnosti i odkazu by se mohla stát kniha C. V. Pospíšila,⁷ katolického teologa působícího mj. i na husitské teologické fakultě, jenž v duchu Paul de Vooghta posuzuje heretičnost Husových názorů a dospívá k podobnému závěru. Hus nebyl kacír, ovšem jeho vznětlivost, adresná kritika a neposlušnost ho udělaly nepřijatelným pro katolickou církev. Úvodem autor vysvětluje osobní pohnutky k napsání knihy i objektivní potřebu spravedlivějšího vnímání Husa; mluví o dvojí rehabilitaci – oficiální a individuální, v každém člověku. Autor postupuje neobvykle, od tradice k době Husově. Kniha má pomoci vyrovnat se s husovskými dilematy a odpovědět, kam až může jít katolický čtenář za Husem. Není jen výkladem Husovy teologie, je „teologií Husa“, jeho zasazením do katolického výkladu světa.

Nejrozsáhlejší působnost, co se týče šíře čtenářské obce po celém světě, bude mít brillovské kompendium *Companion to Jan Hus*.⁸ Mohli bychom opakovat mnohé, co bylo řečeno výše o Šmahelově knize: husovský „průvodce“ uvádí do problematiky, shrnuje, orientuje čtenáře, a to v jazyce, který dnes začíná dominovat na většině historických fór.

⁴ Pavel SOUKUP, *Jan Hus* (Kohlhammer Taschenbücher), Stuttgart 2014, 263 s.; Týž, *Jan Hus. Život a smrt kazatele* (Česká historie, sv. 31), Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2015, 229 s. Srov. samostatnou recenzi M. Svatoše v tomto svazku.

⁵ Pavlína CERMANOVÁ – Robert NOVOTNÝ – Pavel SOUKUP (edd.), *Husitské století*, Praha 2014, s. 53–70, obr. na s. 9, 23, 64.

⁶ Martin CHADIMA, *Mistr Jan Hus – člověk, teolog, mučedník*, Česká biblická společnost, Praha 2014, 247 s. Knižní publikace vychází z autorovy disertační práce *Mistr Jan Hus. Jeho pojetí eklesiologie, predestinace, magisteria a eucharistie*, obhájené na HTF UK Praha v roce 2003.

⁷ Ctírad Václav POSPÍŠIL, *Husovská dilemata*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2015, 319 s.

⁸ František ŠMAHEL – Ota PAVLIČEK, *A companion to Jan Hus*, Brill, Leiden 2015, 447 s. (Brill's companions to the Christian tradition, 54).

V anglofonní oblasti dále poslouží ne vždy korektní a původní T. A. Fudge, který připravil k danému výročí sérii tří husovských titulů.⁹ Nejstarší z uvedených prací podává celkový pohled na osobu Jana Husa, jeho život, myšlenky, politické postoje, ale také na tradici, ikonografii, historiografické vnímání a moderní pokusy o Husovu rehabilitaci.¹⁰ Ikonografická partie upozorňuje na několik méně známých vyobrazení (reprodukovány jsou z nich jen dvě grafiky pod č. 3 a 8, dále jedna z variant reformační rodiny pod č. 6) a přináší „čitelnou“, bohužel jen černobílou reprodukci Husa mezi dvěma svěťci ze Smíškovského graduálu, vyobrazení, které obvykle na reprodukcích postrádá zřetelnost. Odkazy na identifikaci a uložení obrázků je třeba složitě hledat v poznámkovém aparátu. Druhý titul Fudge věnoval Husovu procesu. Děkuje zde J. Kejřovi za rady, vděčný je ale zjevně i za předlohu, kterou parafrázuje ve vlastním textu. Třetí kniha se věnuje vybraným tématům ze života kněze a mučedníka. Autor poskytuje zahraničnímu badateli bohatou bibliografii (včetně českých titulů), dokonce i rozsáhlé soupisy husovských rukopisů, není ale patrné, nakolik je využil.

Velká úroda publikací se objevila v německé oblasti. Po starší solidní biografii P. Hilsche¹¹ přišlo na svět hned několik stručnějších různě motivovaných životopisů. *Johannes Hus* Thomase Krzencka¹² je dílem školeného historika, který se již vícekrát obíral bohemikální mediévistickou problematikou (zvláště testamenty). Svoji brožovanou knížečkou o Janu Husovi se pokusil upoutat pozornost německého čtenáře na tuto významnou postavu.¹³ Celkem v tradičním sledu představuje Husovu dobu, jeho životní osudy, základní rysy jeho učení, proces i hlavní body ve vývoji jeho památky až po hlasy nabádající k Husově rehabilitaci. Náročnější německý čtenář má tedy nyní na vybranou – Hilsch, Soukup, nebo Krzenck. Další novinky pak již stojí jinde – přecházíme do publicistické roviny.

Charakter konfesně laděného interview má kniha, v níž rozmlouvá žurnalista J. Hoeren s katolickým teologem a suspendovaným knězem E. Drewermannem o Husovi a jeho poselství dnešku. Drewermannovo potýkání s dnešní církví (roku 2005 vystoupil z katolického společenství) mu činí Husa a jeho tehdejší opravné snahy blízkými.¹⁴ U Husa hledá aktuální podněty pro současnou praxi římské církve. Kniha byla představena 30. 6. 2015 v kostnickém „Kaufhausu“ (Speichersaal, Konzilgebäude), kde proběhl zkrácený rozhovor s autorem.¹⁵

Také německý publicista A. Brummer přiznává v úvodní kapitole, že se pustil do psaní své práce z velmi osobních pohnutek. Nalezení Husa změnilo jeho vlastní životní příběh.¹⁶

⁹ Thomas A. FUDGE, *Jan Hus. Religious Reform and Social Revolution in Bohemia*, London – New York 2010, 367 s.; Týž, *The Trial of Jan Hus. Medieval Heresy and Criminal Procedure*, Oxford 2013, XXIII + 392 s. /E-book v BSB München/; Týž, *The Memory and Motivation of Jan Hus, Medieval Priest and Martyr* (Europa Sacra, Book 11), Brepols, Turnhout 2013, XIII + 291 s.

¹⁰ Podrobnou recenzi publikoval Pavel SOUKUP, *Studia mediaevalia Bohemica* 3/1, 2011, s. 139–143.

¹¹ Peter HILSCH, *Johannes Hus: Prediger Gottes und Ketzer*, Regensburg 1999.

¹² Thomas KRZENCK, *Johannes Hus: Theologe, Kirchenreformer, Märtyrer* (Persönlichkeit und Geschichte, Bd. 170), Zürich 2011, 204 s.

¹³ Hlubší zájem o proces seznamování německé veřejnosti s fenoménem Hus dokládá studie Thomas KRZENCK, *Die aktuelle Popularisierung des Hus-Bildes in Deutschland*, AUC-HUCP 53/1, 2013, s. 69–78.

¹⁴ Eugen DREWERMANN im Gespräch mit Jürgen HOEREN, *Jan Hus im Feuer Gottes. Impulse eines unbeugsamen Reformators*, Palmos Verlag, Ostfildern 2015, 208 s.

¹⁵ Dosažitelné: <<https://www.youtube.com/watch?v=w1Sf-0MDFLE>> (ověřeno 12. 5. 2016).

¹⁶ Arnd BRUMMER, *Jan Hus: warum ein frommer Katholik auf dem Scheiterhaufen endete*, Wichern Verlag, Berlin 2015, 160 s.

Autor, původem z Kostnice, se seznámil s koncilní historií a postavou Jana Husa již jako školák na místním katolickém ústavu. Hodnocení českého kacíře předepsané tehdejšími osnovami natolik zviklalo jeho katolickou výchovu, že jako dospělý konvertoval k luterské víře a stal se aktivním redaktorem evangelických magazínů. K Husovi a dalším „heretikům“ byl nadále přitahován, načel řadu odborných knih psaných z různých pohledů a získané informace využil k napsání čtivé, jazykově svěží publikace, která přibližuje Husův život, myšlenky a osud s neskrývanou sympatií. Pro českého čtenáře je zde příjemné setkat se s chápavým přístupem k některým střetům na poli česko-německých vztahů (např. rozeprave univerzitních národů, Dekret kutnohorský). Autor se ale dopustil řady nepřesností při interpretaci středověkých skutečností. Ty jsou poněkud vyváženy stylistickou obratností, která vtahuje do děje, a širším rozhledem po dobové situaci, do níž Husův příběh zasadil. Myslím, že i přes zmíněná faktografická a interpretační zakopnutí knížka splní své poslání – přiblíží se sympatií svého hrdinu širší čtenářské veřejnosti v německém prostředí.

Hus byl zařazen také do defilé světových kacířů, a to ve specializovaném svazku popularizačního časopisu *Die Zeit-Geschichte*, kde jej představil široké čtenářské obci Tobias Engelsing, ředitel kostnického Rosgartenmusea.¹⁷ Další německou popularizační publikaci předložil čtenářům Uwe Hauser.¹⁸ Sešitové vydání většího formátu může sloužit svým textem i bohatým a kvalitním obrazovým vybavením jako atraktivní učebnice. Sáhlo po ní i nakladatelství Českobratrské církve evangelické a v překladu T. Koptíka ji nabídlo českému publiku.

Hus jako předchůdce reformace je hlavní notou německé badatelské a literární oblasti. Tak je pojímán i ve sborníku redigovaném Strubindovou a Wegerem.¹⁹ Lze očekávat, že v tomto kontextu se Hus objeví v Německu i v roce 2017 – roce velkého výročí Lutherova.

V obdobném úhlu pohledu je nazírán Hus i ve francouzské popularizační publikaci, kterou sepsal R. Aime.²⁰ Autor se zaměřuje na popularizaci velkých osobností (jejich seznam obnáší na 20 titulů o různých učencích a myslitelích). I přes náznak poznámkového aparátu se nejedná o dílo odborné. Zasaduje Husa do doby velkého schizmatu, vedle Wyclifa připomíná i tzv. české „předchůdce“ Husovy, probírá život Husa, jeho konflikt s církví završený procesem, shrnuje učení a po Husově odsouzení seznamuje s husitskými válkami. Výklad pak uzavírá teologií Lutherovou a jeho názorem na Husa. Dobře čtivá publikace se obrací na jiné publikum než odborně cennější práce O. Marina věnované českým dějinám Husovy doby.

Také český zájemce dostal do ruky novou pěknou popularizační publikaci.²¹ Z. Vyběral a J. Smrčka v ní využili své zkušenosti s přípravou dvou velkých husovských výstav i materiál k nim shromážděný. Text se sice nevyhnul některým nepřesnostem, ty jsou však

¹⁷ Tobias ENGELSING, „*Du wirst nicht zurückkehren*“, in: Erenz Benedikt (Hg.), *Die Kirche und ihre Ketzer*, tematický svazek časopisu *Die Zeit-Geschichte*. Epochen, Menschen, Ideen, 2014, Nr. 3, s. 74–81; též on-line: <<http://www.zeit.de/2014/43/konstanzer-konzil-jan-hus>> (ověřeno 12. 5. 2016).

¹⁸ Uwe HAUSER, *Jan Hus – Die Wahrheit siegt*, Verlag 89, Karlsruhe 2013, 51 s.; česká verze Týž, *Jan Hus – Pravda vítězí*, překlad Tomáš Koptík, Praha 2015, 55 s.

¹⁹ Andrea STRUBIND – Tobias WEGER (Hg.), *Jan Hus. 600 Jahre Erste Reformation*, De Gruyter/Oldenbourg, München 2015 (Schriften des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa, Bd. 60), 264 s. Zajímavému svazku, který je pojat i jako vzpomínka na Jiřího Kořalku († 30. 1. 2015), jehož studii obsahuje, bude třeba věnovat samostatnou pozornost. Mezi dalšími autory najdeme např. F. Šmahela, D. Coufala nebo F. Machilka. Vydavatel svazku T. Weger se zde věnuje husovské tradici v Kostnici.

²⁰ Richard AIMÉ, *Jean Huss, précurseur de Luther: 1370–1415*, Guibert, Paris 2014, 219 s.

²¹ Zdeněk VYBĚRAL – Jakub SMRČKA, *Jan Hus (1371?–1415). O knězi, myslitelích a reformátorovi*, Tábora 2015, 160 s.

vyváženy vysoce kvalitními reprodukcemi velmi bohatého obrazového materiálu. Knížka je paralelou k obdobně koncipované publikaci o Janu Žižkovi, která také doprovázela budování jedné části expozice Husitského muzea v Táboře.²²

Další popularizační brožury směřují k příslušníkům evangelických církví. Zaměřily se především na Husovy výroky a ukázky z díla. Mají sloužit k seznámení s Husem-teologem i k vlastní meditaci. Jsou doprovázeny autorskými grafikami nebo fotografiemi, případně reprodukcemi dobové ikonografie.²³ Hus tak zůstává aktuální inspirací a stále přítomnou veličinou, nejen historickým fenoménem. I dětský čtenář byl osloven publikacemi, které mu přibližují hravě a přístupně Husovu osobnost. Knihy pro děti se pohybují žánrově od pedagogicky promyšlených publikací až po omalovánky.²⁴

V každé životopisné knížce, ať vědecké či popularizující, bývá věnována pozornost i druhému životu Jana Husa. Vedle toho, o čem již padla zmínka, je možno připomenout několik titulů, které se zaměřily speciálně právě na některý úsek vývoje husovské tradice. Pro nejstarší období je to kniha Oty Halamy *Svatý Jan Hus*, sledující období 1415–1620.²⁵ Přináší dosud nejpodrobnější přehled literárních dokladů o vztahu k Husově osobnosti v uvedeném období, sleduje „zrození mučedníka“ a peripetie jeho vnímání, uctívání a chápání v českém prostředí. Z těchto projevů dobové úcty se nesnaží preparovat skutečného Husa, nýbrž předvádí různé postavy mučedníka, jak je ta která doba vytvořila. Publikace je doprovázena poměrně bohatou obrazovou přílohou. Také v ní autor nabízí několik „novinek“ – grafiky, které dosud unikaly pozornosti, a ukázky liturgických rukopisů s perikopou ke svátku Jana Husa nebo utrakvistických kalendárií s vyznačeným, nebo naopak zničeným datem 6. července.

Na druhém časovém konci dosavadního druhého Janova života se ocitáme v publikaci Jana Randáka *V záři rudého kalicha*, která zkoumá husitskou (i husovskou) tradici v poúnorovém Československu.²⁶ V ní našel místo Jan Hus jako revoluční hrdina a proto-komunista. Autor si všímá, jak byl konstruován obraz Husa jako středověkého předchůdce československých komunistů a jakou roli sehrály oslavy Husova svátku v rámci politiky vládnoucí strany. Vedle státního oficiálního Husa připomíná i „konkurenčního“ Husa evangelických kruhů, které lavírovaly mezi angažovanou interpretací dějin a mírnou kritikou takového vidění, nabízející alternativní obraz Husa.

²² Zdeněk VYBÍRAL, *Jan Žižka (1360?–1424). O tábořském hejtmánu a husitském vojevůdci*, Tábor 2014, 173 s.

²³ Tomáš BUTTA, *Seznámení s mistrem Janem. Pohledy na českého reformátora Jana Husa a úryvky z jeho spisů*, Praha 2014, 88 s.; Joel RUML (ed.), *Na každý den s mistrem Janem Husem*, Praha 2014, 238 s.; *Kalendář Blahoslav 2015*, CČSH 2014, 154 s. (vedle přehledu církevního roku přináší teologické a literární příspěvky reflektující osobnost M. J. Husa, připravila plzeňská diecéze); *Zastavení s mistrem Janem Husem* (biskupský sbor CČSH, foto Filip Štojdl), Praha 2015, 46 s.

²⁴ Klára SMOLIKOVÁ, *H. U. S. (Hus úplně světověj)*, Praha 2015, 208 s.; TÁŽ, *Husův dům*, ilustroval Honza Smolík, Albatros, Praha 2015, 80 s.; Anna RADOVÁ – Kateřina BARTOŠOVÁ – Mira POLOPRUTSKÁ, *Mistr Jan Hus 1415–2015* (luštění a omalovánky), CČSH, s.d.l., 20 s.; Jana KRAJČÍŘIKOVÁ (text) – Jana WIENEROVÁ (ilustrace), *Dopisy z Kostnice*, CČSH, Praha 2014, 71 s. (Knížka pro děti školního věku psaná formou dopisů Jana Husa z Kostnice jeho žáku Martinovi; vedle nich Husovy vzpomínky na uplynulý život.); Aleš MRÁZEK, *Jan Hus*, Praha 2015, 85 s. (komiks); Tomáš NĚMEČEK, *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky* (Velikáni do kapsy), kreslil Tomáš Chlud, Mladá fronta, Praha 2015, 152 s.

²⁵ Ota HALAMA, *Svatý Jan Hus. Stručný přehled projevů domácí úcty k českému mučedníku v letech 1415–1620*, Kalich, Praha 2015, 192 s.

²⁶ Jan RANDÁK, *V záři rudého kalicha. Politika dějin a husitská tradice v Československu 1948–1956*, Praha 2015, k Husovi zvl. s. 130–167.

U příležitosti 600. výročí se objevily také reprinty starších prací. Několik jich najdeme ve sborníku *Jan Hus – 600 let*. Obsahuje práce deseti autorů různých dob a oborů činnosti, od historiků přes filozofy a spisovatele až po žurnalistu.²⁷ Zařazena byla ukázka z *Kutnohorských epištol* Karla Havlíčka Borovského a ženevský projev T. G. Masaryka, stejně jako literární text Evy Kantůrkové, dvě stati R. R. Bettse, projev K. Kosíka či současné úvahy M. L. Neudorffové, M. Ransdorfa (označen za historika, ale text má k odborné stati hodně daleko) nebo představitele pravoslavné církve vладыky Kryštofa. Přes zajímavost některých textů působí publikace jako celek kuriózně, podobně jako její kreslená obálka. Další reprinty, na něž upozorním, už mají vážnější charakter.

Druhé, textově nezměněné vydání bilancující knížečky J. Kejře²⁸ získalo na atraktivitě přidáním obrazové přílohy. Kejřovo zhuštěné podání hlavních badatelských problémů, které už nemohl zasloužilý husitolog dále řešit († 27. 4. 2015), našlo dost čtenářů pro svoji stručnost a pregnanost.

Jiný charakter má vydání starších přednášek J. V. Polce, přednesených již v roce 1984 ve Stuttgartu ke katolickému publiku.²⁹ Je to další pokus vyrovnat se s touto složitou, významnou a pro někoho kontroverzní postavou. Dobře vystihuje nuance katolických postojů k Husovi a klade si otázky po jeho aktuálnosti a hodnocení ve vztahu k současné dogmatice. Otázka po možnosti rehabilitovat Husa zůstává nakonec otázkou řečnickou.

Novým vydáním starší publikace je také Šmahelova *Hranice pravdy*, volnější literární zpracování Husova kostnického procesu, doplněné o překlady jeho listů z Kostnice vypracované B. Rybou.³⁰ Původní vydání v roce 1969 bylo vyvoláno sebeobětováním Jana Palacha a Jana Zajíce a mělo vést ke srovnání všech tří Janů. Husovy listy ve výběru a úpravě pro nejširší čtenářskou obec nabídlo také nakladatelství Biblion.³¹

Textové edice všeho druhu jsou cenným příspěvkem k Husovu výročí, ať se jedná o přiblížení jeho listů širší čtenářské veřejnosti, nebo kritická vydání teologických textů pro úzký okruh odborníků. *Opera omnia* převzatá pod křídla nakladatelství Brepols vycházejí bez vlivu výročí. Vročení 2015 nesou shodou okolností dva svazky, z nichž jeden se týká Husova díla jen vzdáleně, druhý je pak reedicí díla *Postilla adumbrata*, vydaného již B. Rybou.³² Naopak cíleně k výročí byla připravena drobná knížečka Jany Nechutové a Jany Fuksové, v níž brněnské badatelky zpřístupnily v českém překladu několik Husových kázání, polemik a promočních projevů.³³ Zvláště ty mohou být pro čtenáře překvapením,

²⁷ Daniel HORÁČEK – Marie NEUDORFFOVÁ – Lenka PROCHÁZKOVÁ – Petr SYNEK (edd.), *Jan Hus – 600 let. Sborník příspěvků k 600. výročí upálení Mistra Jana Husa*, vydalo nakladatelství Inpress a Českomoravský slovanský svaz, s. l. 2015, 166 s. Odrazem aktuálního vnímání Husa zase jinou částí současného politického spektra je sborníček: Marek LOUŽEK (ed.), *Jan Hus – 600 let od smrti*, Praha 2015, 115 s. (vydal Institut V. Klause, publ. č. 21/2015). Byly zde využity i přetisky textů nebo eseje dvou historiků – F. Šmahela a P. Čorneje.

²⁸ Jiří KEJŘ, *Jan Hus známý a neznámý*, Praha 2009, 138 s.; 2015², 148 s.

²⁹ Jaroslav V. POLC, *Jan Hus v představách šesti staletí a ve skutečnosti*, Matice cyrilometodějská a A.M.I.M.S., Olomouc – Vranov n. Dyjí 2015, 128 s. (též elektronická verze).

³⁰ František ŠMAHEL, *Hranice pravdy. Husovy listy z Kostnice*, podle edice Bohumila Ryby, (reedice) Argo, Praha 2015, 272 s.

³¹ JAN HUS, *Listy z Kostnice*, Biblion, Praha 2015, 168 ss.

³² Zuzana SILAGIOVÁ – František ŠMAHEL (edd.), *Catalogi librorum vetustissimi Universitatis Pragensis = Die ältesten Bücherkataloge der Prager Universität*, Brepols Publishers, Turnhout 2015 (Corpus Christianorum, Continuatio Mediaevalis 271; Mag. Joh. Hus Opera omnia XXXVIIB, Suppl. 2); Bohumil RYBA – Gabriel SILAGI (edd.), *Magistri Iohannis Hus Postilla adumbrata*, Brepols Publishers, Turnhout 2015 (Corpus Christianorum, Continuatio Mediaevalis 261; Mag. Joh. Hus Opera omnia XIII).

³³ Jana NECHUTOVÁ – Jana FUKSOVÁ (edd.), *Mistr Jan Hus v polemice a za katedrou*, Brno 2015, 122 s.

protože nepostrádají vtip a humor. Ukazují tak Husa z jiné, lidské stránky. Polovina textů je přeložena poprvé. Obrazová příloha nabízí pohled do děkanské knihy se zápisy o studentu Husovi a jeho vlastnoruční záznam ve funkci děkana.

Husovy texty se nacházejí i v další brněnské publikaci koncipované jako paleografická čítanka pro studenty, zaměřená na literární texty české reformace.³⁴ Ocenit je nutno kvalitní fotoreprodukce a promyšlenou prezentaci textů vedoucí k procvičení schopnosti číst středověké zápisy (k dispozici je transliterace, paleografický popis a transkripce).

Drobná knížečka M. Wernische³⁵ nabízí český překlad Husova výkladu podloženého řadou autorit a inspirovaného myšlenkou, že knihy kacířů se nemají ničit, nýbrž studovat, aby sloužily k poučení a cvičení úsudku. Nevelkému traktátu o dvaceti stranách je přededlán rozsáhlý úvod vydavatele, který zasazuje Husovo dílko do dobových okolností a připomíná, že jeho idea je v dnešním ekumenickém procesu hledání tolerance a respektu ke svobodám velmi aktuální (s. 61–62). Po náročné četbě úvodního slova přichází vlastní text Husův, který je editorem přehledně rozčleněn a citlivě jsou zapracovány odkazy a vysvětlení tak, aby nerušily ani laického čtenáře.

Zajímavý publikační podnik představuje vydání nejstaršího německého překladu Husova spisu *De ecclesia* (jeho čtvrté kapitoly). Překlad iniciovaný zřejmě Martinem Bucerem se datuje před rok 1548. Pečlivé vydání textu doprovázené fotografickou faksimilí rukopisu pořídil Norbert Kotowski z Bayreuthu.³⁶

Další skupinku knížek bych označila jako práce věnované regionálním aspektům, i když takové třídění je problematické, protože nepostrádají ani jiné momenty, které by je mohly stejně oprávněně přiřadit ke knihám o druhém životě Husa nebo ještě k jiné kategorii. To platí určitě o práci J. Krška,³⁷ jenž nastínil hned pět různých životů našeho hrdiny. V rámci toho reálného, prvního života, formuloval odvážně hypotézu, že Hus odjížděl do Kostnice z Prahy, nikoli Krakovce, a že možná na tomto hradě vůbec nepobýval. Nastíněná otázka bude vyžadovat pečlivou revizi dobových pramenů, zvláště starší vrstvy Starých letopisů českých. V dalších čtyřech životech pak autor sleduje krajové pověsti o Husovi a proměny oslav Husova svátku na Krakovci v různých dobách. Jednou složkou jeho materiálu je Hus v životě Církve československé.

Regionální aspekt je zvýrazněn také v publikaci věnované stížnému listu české a moravské šlechty proti Husovu upálení, která byla vydána Spolkem Za záchranu rodného domu malíře Jana Zrzavého v Okrouhlici, aby připomněla účast místního zemana Roprechta z Okrouhlice. Vedle něho jsou uvedena jména všech pečitelů a detailní pozornost je věnována signatářům z Havlíčkobrodsko. Úvodní studii napsal P. Čornej.³⁸ Věnuje se v ní historickým

³⁴ Dalibor HAVEL – Helena KRMIČKOVÁ, *Paleografická čítanka. Literární texty*, MU Brno 2014, 122 s., ukázky Husových textů pod č. 5, 6, 7, 9, 16, 23.

³⁵ Martin WERNISCH (ed.), *Mistr Jan Hus: Knihy kacířů se mají číst*, Kalich, Praha 2015, 96 s. (poprvé přeložil a doprovodným slovem opatřil...)

³⁶ Norbert KOTOWSKI (Hg.), *Jan Hus: De ecclesia. Von der Kirchen Gottes. Die älteste deutsche Übersetzung von De ecclesia in Straßburg (viertes Kapitel), spiritus rector: Martin Bucer*, Stadtarchiv Straßburg, Flacius-Verlag-Fürth/Gräfenberg 2015, 37 s.

³⁷ Jan KRŠKO, *Pět životů Jana Husa na Krakovci*, Rakovník 2015, 105 s. Téma prvního i druhého života zaznělo i na konferencích v Praze a Rakovníku (viz dále). Téma první kapitoly autor vložil také v článku *Týž, Otazníky kolem Husova působení na Krakovci*, Husitský Tábor 19, 2015, s. 115–123. Srov. recenzi uvedené knihy: David KOZLER, tamtéž, s. 237–243, reakce autora tamtéž, s. 245.

³⁸ Petr ČORNEJ – Aleš KNÁPEK – Ladislav MACEK – Pavel ROUS, *Stížný list české a moravské šlechty proti upálení mistra Jana Husa 1415–2015*, Okrouhlice 2015, 107 s.

souvislostem protestní akce české a moravské šlechty i jejím důsledkům. Zamýšlí se nad způsobem organizace pečetení listů a motivacemi těch, kdo se zapojili. Ostatní příspěvky rozvíjejí regionální aspekt stížného listu – zázemí místní šlechty a vztahy jejich příslušníků.

Husovo spojení s Prahou je ústředním motivem kolektivního díla *Jan Hus v památkách Prahy*, jehož redaktory byli J. Hájek a J. Baláček.³⁹ Průvodce vede čtenáře sakrálními stavbami, kde Hus působil, speciální pozornost věnuje Betlémské kapli, podává přehled pomníků i různých pamětních tabulí, soch, medailonů či jiných připomínek na budovách všeho druhu. Orientaci umožňuje místní rejstřík, atraktivitu zajišťuje bohatá fotografická výbava.

Nejen Praha, nýbrž všechna místa v Čechách a na Moravě spojená s Husem byla zanesena do mapy České republiky, prezentované na výstavě k 600. výročí J. Husa v Husitském muzeu v Táboře, která byla připravena i jako samostatná publikace. Hybatelem autorského kolektivu byl D. Abazid.⁴⁰ Sebraný materiál se bude jistě dále doplňovat a rozšiřovat.

Regionální nota se ozývala také u dalších akcí a publikací. Zprávu o konferenci v Chrudimi a již vydaném konferenčním sborníku nabízí recenze M. Svatoše v tomto svazku.⁴¹ Komorní konference nebo jen cykly přednášek proběhly také v dalších místech. Akce *Husovy Louny 2015. Mistr Jan Hus a pět vyvolených měst* byla impulzem k vydání sborníčku, jehož klíčovým bodem je otázka, zda Hus v době, kdy snad pobýval v Žatci, navštívil také Louny. Autor J. Havrlant připouští kladnou odpověď, i když s rezervou. Další příspěvky se dotýkají rozmanité tematiky – nejen historie Loun, ale i první poutě Čechů do Kostnice nebo husovské ikonografie.⁴²

Program konference v Lánech 24. 6. 2015 měl tři opěrné body: Hus ve filozofii dějin T. G. Masaryka a jeho dcery Alice, Hus na Rakovnicku – problém jeho pobytu a tradice na Krakovci, a konečně rakovnický region po stránce církevní a výtvarné. Nešťastně volený termín, který se překrýval s velkou konferencí v Táboře, dovolil jen skromnou účast na této akci, završené návštěvou hradu Krakovce.

Táborské akce navazovaly na konferenční tradici, která má svůj původ ještě v dobách „normalizace“, kdy se účastníci utíkali do tohoto husitského regionu při projednávání zásadních otázek českých dějin nejen pro souvislost tematickou, ale i kvůli uniknutí ideologickému dozoru, přítomnému v hlavním městě. Také VII. mezinárodní husitologické sympozium roku 2015 věnované Husovu výročí mělo oprávněně ambici vyznít jako akce nadregionální. Účastnili se ho referenti reprezentující historiografii doslova celého světa – vedle českých zemí byly zastoupeny Spojené státy americké, Austrálie, Rusko, Polsko a Slovensko. Konferenční sborník byl vydán péčí pořadatelů velmi rychle a zahrnuje jak oddíl věnovaný středověkým tématům (Husovo dílo, jeho rukopisné dochování, dobové reakce na jeho smrt a utváření nejstarší tradice), tak dva oddíly zaměřené na Husovo vnímání v raném novověku a v moderní době.⁴³

³⁹ Josef HÁJEK – Jan BALÁČEK (edd.), *Jan Hus v památkách Prahy*, autoři Jan Baláček, Josef Bambas, Ladislav Bartoš, Josef Hájek, Ota Halama, Anna Kusáková, Ondřej Ševců, NPÚ ÚOP, Praha 2015, 144 s.

⁴⁰ Daniel ABAZID (ed.), *Po stopách Jana Husa a husitů. Encyklopedická mapa památných míst v ČR*, Husitské muzeum v Táboře, Tábor 2015.

⁴¹ Jan FROLÍK (ed.), *Jan Hus, husitství a východní Čechy*. Příspěvky z konference, Chrudim 16.–18. 9. 2015, Chrudim (2015), 123 s.

⁴² Helena SMOLÍKOVÁ (ed.), *M. Jan Hus a Louny*, Náboženská obec CČsH v Lounech, Louny 2015, 45 s. (autoři: Jaroslav Havrlant, Milena Bílková, Jan Mareš, Martin Vostřel, Vladimír A. Hons).

⁴³ Jakub SMRČKA – Zdeněk VYBÍRAL (edd.), *Jan Hus 1415 a 600 let poté*. VII. mezinárodní husitologické sympozium Tábor 23.–25. června 2015, Husitský Tábor – Supplementum 4, Tábor 2015, 442 s.

Také sympozium uspořádané Teologickou fakultou Jihočeské univerzity ve dnech 18.–20. 5. 2016 v Českých Budějovicích pod názvem *M. Jan Hus – svědek křesťanské víry pro naši dobu* překračovalo svojí náplní jihočeský region. Bylo zaměřeno na jedné straně na historiografickou reflexi Jana Husa, na straně druhé pojednalo o řadě teologických otázek Husova učení a přístupu moderních církví k němu.⁴⁴

Husovské konference proběhly také v Praze. Nejprve se uskutečnilo třídní sympozium v květnu v Clam-Gallasově paláci v režii Archivu hlavního města Prahy a Historického ústavu AV ČR pod názvem *Hus – husitství – tradice – Praha. Od reality k mýtu a zpět*. Hlavním tématem tohoto mezinárodního setkání byly různé stránky husovské i husitské tradice od nejstarších počátků až po současnost.

V červnu pak byla Husovi a husitství věnována speciální sekce V. kongresu světové literárněvědné bohemistiky. Přednesené příspěvky, které byly posléze zpřístupněny v drobném svazku Ústavu pro českou literaturu AV ČR,⁴⁵ se zaměřily na dopad Husova učení a husitského hnutí na kulturu té doby a jejich rezonanci v následujících stoletích, kdy se staly inspiračními zdroji, ale i předmětem zájmu cenzurních orgánů. Témata příspěvků se vztahují jak přímo k Husovu dílu, tak k jeho ohlasu od reformace až po národní obrození. Při příležitosti kongresu připravil Jan Pišna panelovou výstavu *Tyto sem knížky napsal... Putování díla Jana Husa z 15. do 21. století*, kterou je možno dosud stáhnout ze stránek ústavu, kde je nabízena jako pomůcka pro školy a osvětovou činnost.⁴⁶

Svého někdejšího rektora a jeho teologickou, filozofickou a pedagogickou činnost připomněla dvoudenním kolokviem také Karlova univerzita (rektorát) v září téhož roku. Referáty se zaměřovaly na vztah Jana Husa k univerzitě a Karlovy univerzity k jejímu žáku, profesoru a rektorovi. Vydání příspěvků dvou samostatných pražských konferencí o Husovi v souborných publikacích se očekává.

Nemohu vypočítávat jednotliviny, alespoň okrajově však chci zmínit husovské číslo Filosofického časopisu, které otevírá rozhovor M. Nodla s F. Šmahelem o husovském bádání a v němž se Husovou filozofií zabývají O. Pavlíček a Z. Kažuza. Dobový kontext pak doplňují články V. Herolda a S. Sousedíka o Wyclifovi a Stanislavu ze Znojma. Číslo má pamětní charakter nejen ve vztahu k Husovi, ale je věnováno i památce V. Herolda († 2012), jehož text je vydán z pozůstalosti. Upozornit chci ale především na ilustrační přílohu, která poprvé v českém prostředí představuje vizuálně Husovy vlastnoruční glosy v jeho slavném opisu Wyclifových děl, jinak známé pouze z textové edice.⁴⁷

S předstihem k výročí a v jisté návaznosti na ekumenická sympozia v Bayreuthu a Lateránu vyšel sborník *Mistr Jan Hus v proměnách času*, uspořádaný Československou církví

⁴⁴ Program sympozia dostupný na: <<https://www.jcu.cz/o-univerzite/udalosti/m-jan-hus-2013-svedek-krestanske-viry-pro-nasi-dobu>> (ověřeno 12. 5. 2016).

⁴⁵ Daniel SOUKUP – Matouš JALUŠKA (edd.), *Jan Hus, husitství a husitské války a jejich dopad na českou kulturu*, ÚČL AV ČR – Nakladatelství Akropolis, Praha 2016, 184 s. (sekce V. kongresu světové literárněvědné bohemistiky *Válka a konflikt v české literatuře*).

⁴⁶ Viz <<http://www.ucl.cas.cz/cs/verejnosti-a-skolam/literatura-ke-stazeni>> (ověřeno 12. 5. 2016).

⁴⁷ Tematický blok uvedl jeho editor Ota PAVLÍČEK, *Téma: Příspěvky k filosoficko-teologickému myšlení Jana Husa a jeho učitelů*, *Filosofický časopis* 63/6, 2015, s. 803–806; Husova glosa k Wyclifovi reprodukována na s. 802, jedná se o rukopis Stockholm, Kungliga biblioteker, Codex Holmiensis A 164, f. 77v. Textový přetisk glos viz Václav NOVOTNÝ, *M. Jan Hus. Život a učení*, I, *Život a dílo*, 1, Praha 1919, s. 59–61; k problematice glos František ŠMAHEL, *Alma mater Pragensis*, Praha 2016, s. 396 (tento výbor studií s univerzitní tematikou ostatně také přináší otázky spjaté s Husem).

husitskou.⁴⁸ Soustřeďuje se na teologický pohled na Husa. Přináší analýzy teologických otázek řešených Husem, zamýšlí se nad Husovým poselstvím víry pro dnešek a nabízí několik pohledů v souřadnicích dějin (Hus v kontextu středověku, ohlasy jeho působení v protestantismu). Texty provází rozsáhlá obrazová příloha. Má charakter dokumentace, která přibližuje místa Husova působení, proměny jeho portrétní ikonografie, sochy a pomníky i moderní umění uplatněné v prostorách Československé církve husitské. Tato příloha jakoby byla předzvěstí velkého úsilí o sebrání husovských památek, ikonografie a uměleckých děl, která byla prezentována na výstavách jubilejního roku.

Ikonografie, historické malby i nejrůznější další předměty a dokumenty byly vystaveny na řadě míst. Praha nabídla velké všeobecné i menší specializované výstavy. Vztah Husa k Praze, v níž prožil většinu života, prezentovala výstava v Clam-Gallasově paláci, uspořádaná ve spolupráci Archivu hl. m. Prahy a Historického ústavu AV ČR.⁴⁹ Zachytila jak Prahu Husovy doby, tak husovskou tradici v Praze. Výsek Husova pražského působení – jeho univerzitní aktivity – mapovala výstava v křížové chodbě Karolina. K tomu můžeme přiřadit i tematiku prezentovanou v Národní knihovně. Z. Uhlíř na rukopisech zde uložených představil šíři myšlenkového kvasu na univerzitě v Husově době.⁵⁰

Národní muzeum nabídlo návštěvníkům několik cenných kusů (Jenský kodex; Husova kvodlibetní příručka) i kuriozit, které vznikly v souvislosti s Husovým kultem a jsou uloženy v NM (okénko a dlaždice z kostnického vězení).⁵¹ Publikace má charakter katalogu s vysvětlujícími texty k jednotlivým exponátům. Také Národní archiv vyšel z vlastních fondů a předvedl soubor listin a pečetí, které dokreslují Husovu dobu. Nechyběla ani faksimile stízného listu proti Husovu upálení vyrobená podle edinburského originálu. Ke shlednutí byl také Litoměřický graduál, zapůjčený ze Státního okresního archivu v Litoměřicích. K výstavce byl vydán i menší katalog, do něhož přispěl F. Šmahel a P. Čornej, exponáty představil D. Čumlivskí.⁵²

Rozsahem snad největší výstavu připravili pracovníci Husitského muzea v Táboře. Jejimi ústředními body byly stopy Jana Husa v jižních Čechách (např. archeologická rekonstrukce vesnice – aluze na Husinec, maketa Kozího hrádku) a široká škála obrazů i předmětů ilustrujících vývoj husovské tradice. Zde se uplatnily jak motivy jihočeské (např. pomník od F. Bílka v samotném Táboře), tak exponáty z celé Evropy. Zapůjčeny byly všechny Husovy dochované portréty z 15. století, tak např. relikvie Husova pláště z francouzského muzea v Colmaru. K výstavě byla vydána malá orientační brožurka i rozsáhlý reprezentativně vpravěný katalog.⁵³

⁴⁸ Zdeněk KUČERA – Tomáš BUTTA (edd.), *Mistr Jan Hus v proměnách času a jeho poselství víry dnešku*, Praha 2012, 327 s.

⁴⁹ Petr ČORNEJ – Václav LEDVINKA a kol., *Praha Husova a husitská 1415–2015*, AMP a Scriptorium, Praha 2015, 332 s. (Publikace k výstavě, Clam-Gallasův palác 25. 9. 2015 – 24. 1. 2016.) K výstavě a katalogu detailněji M. Svatoš zde ve svazku.

⁵⁰ Zdeněk UHLÍŘ, *Jan Hus: problém přijmout svobodu*, Národní knihovna, Praha 2015, 88 s.

⁵¹ Martin MUSÍLEK a kol., *Husovské unikáty ze sbírek Národního muzea (1415–2015): Mistr Jan Hus a jeho dědictví*; katalog výstavy, Praha 2015, 152 s.

⁵² Denko ČUMLIVSKÍ, *Mistr Jan Hus, 1415–2015*, Národní archiv, Praha 2015, 120 s. (Publikace byla připravena u příležitosti výstavy Mistr Jan Hus a jeho svět, konané ve dnech 26.–30. 6. 2015 v Národním archivu.)

⁵³ Zdeněk VYBÍRAL a kol., *Jan Hus 1415/2015*. Doprovodná publikace k výstavě Husitského muzea v Táboře 6. 6. – 31. 10. 2015, Tábor 2015, 58 s.; Zdeněk VYBÍRAL (ed.), *Jan Hus 1415/2015*, HMT, Tábor 2015, 348 s. (k tomu více M. Svatoš zde ve svazku).

Výstava se konala také v klášterním komplexu v Rajhradě, kde byly představeny poklady ze sbírek rajhradské a brněnských knihoven, vztahující se k literární činnosti doby husitské.⁵⁴ Zastoupeni zde byli spisovatelé počínaje Waldhauserem, Hus i Jakoubek ze Stříbra, oponenti husitů i spisy spojené s počátky utrakvismu. V návaznosti na výstavu vydalo brněnské badatelské centrum také publikaci, která přináší rozšiřující text, vysvětlující tematiku výstavy. Výklad se odvíjí od historiografického spisku blízkého Vavřincově kronice, původně zřejmě náležejícího do knihovny českého univerzitního národa, dochovaného dnes v jednom z rajhradských rukopisů, který je zde také širě představen.⁵⁵

V kostnickém Kaufhausu byla ve dnech 27. 4. až 21. 9. 2014 k vidění rozsáhlá zemská výstava uspořádaná Bádenským zemským muzeem v Karlsruhe, věnovaná kostnickému koncilu u příležitosti oslav jeho výročí, rozvržených na pět let. Mezi tématy, která zde byla pojednána (od velké politiky až po každodenní drobnosti) nemohla chybět ani Husova kauza. Exponáty se vztahovaly vesměs k jeho druhému životu, jeho vlastní příběh byl představen textově a obrazově především ukázkami z Richentalovy kroniky, jejíž iluminované varianty byly předvedeny v několika exemplářích dovezených z řady míst Evropy a Ameriky. Výstavu datem vydání předcházely objemný svazek odborných statí, kde je bohemikální nota na koncilu pojednána jak českými, tak německými badateli: P. Elbel – delegace pražské církevní provincie, P. Soukup – opatření koncilu proti husitům, K. Hruza – husitská propaganda proti koncilu, M. Bartlová – „krásný sloh“ v Čechách, P. Hilsch – Husova teologie a tradice.⁵⁶ V roce 2014 byla otevřena také nová expozice o Husovi v tzv. Husově domě,⁵⁷ k níž byl vydán o rok později katalog v české, německé a anglické mutaci.⁵⁸ Výtvarně zajímavá publikace jedenáctičlenného autorského kolektivu textově rozšiřuje tematiku prezentovanou v expozici a reprodukuje veškerý obrazový materiál spolu s výkladem k němu. V přehledových kapitolách může zájemce získat oproti výstavě navíc poučení především o Husově kazatelské činnosti (J. Smrčka), jeho dílu a nauce (J. Kalivoda), stejně jako o různých podobách Husova odkazu a tradice.

⁵⁴ Helena KRMÍČKOVÁ – Lucie MAZALOVÁ – Petra MUTLOVÁ – Jindra PAVELKOVÁ – Pavel ŠEVČÍK, *Gladio verbi Dei. Pisemnictví doby husitské ve fondech rajhradských a brněnských*. Katalog k výstavě, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Brno 2015, 99 s., Hus na s. 27–40 – zastoupena byla jeho díla a ikonografický materiál.

⁵⁵ Helena KRMÍČKOVÁ – Lucie MAZALOVÁ – Petra MUTLOVÁ – Pavel ŠEVČÍK, *Pro defensa veritatis evangelice*, Masarykova univerzita, Brno 2015, 155 s. a obr. příl. Kapitola o Husovi na s. 59–69.

⁵⁶ *Das Konstanzer Konzil. Weltereignis des Mittelalters 1414–1418*. Katalog, hg. v. Badischen Landesmuseum Karlsruhe, Darmstadt 2014, husovské památky – relikvie kabátu, dřevěný hřeb z vězení, deska z Roudník, graduál ze 16. stol. a dóza s Husovým portrétem – viz s. 302–303, 360–361; Karl-Heinz BRAUN – Mathias HERWEG – Hans W. HUBERT – Joachim SCHNEIDER – Thomas ZOTZ (Hgg.), *Das Konstanzer Konzil. Weltereignis des Mittelalters 1414–1418*. Essays, Darmstadt 2013, zde Petr ELBEL, *Die Delegation der Prager Kirchenprovinz und die böhmischen Gegner des Jan Hus in Konstanz*, s. 64–69; Pavel SOUKUP, *Die Maßnahmen des Konzils gegen die Hussiten*, s. 92–96; Karel HRUZA, *Hussitische Propaganda gegen das Konstanzer Konzil*, s. 97–101; Milena BARTLOVÁ, *The Beautiful Style in Bohemia. An Argument in the Controversy of Christian Images*, s. 189–193; Peter HILSCH, *Die Theologie des Jan Hus*, s. 87–91; Týž, *Das Hus-Bild in der geschichtlichen Erinnerung*, s. 102–105.

⁵⁷ Blanka ZILYNSKÁ, *Nová expozice o životě, dílu, mučednické smrti a odkazu M. Jana Husa v kostnickém památníku*, *Historie – otázky – problémy* 7/1, 2015, s. 214–216.

⁵⁸ Jakub SMRČKA – Blanka ZILYNSKÁ (edd.), *Jan Hus. Odvaha myšlenky, odvaha víry, odvaha smrti*, Tábor 2015, 254 s.; Jakub SMRČKA – Blanka ZILYNSKÁ – Jan KALIVODA (Hgg.), *Johannes Hus. Mut zu denken, Mut zu glauben, Mut zu sterben*, Tábor 2015, 270 s.; Jakub SMRČKA – Blanka ZILYNSKÁ – Eva DOLEŽALOVÁ (edd.), *Jan Hus. Courage to Think, Courage to Believe, Courage to Die*, Tábor 2015, 262 s. Vedle editorů publikace se především na partiích věnovaných husovské tradici dále podíleli Z. Vybíral, B. Zilynský a V. Vlnas.

Jako kuriozitu můžeme uvést výstavu Playmobil v zemském archeologickém muzeu v Kostnici. Pomocí stavebnice podobné českému Igráčku zde byly předvedeny různé epizody z koncilního života a bavily se nejen děti. Mezi oblíbenými panáčky nechyběla ani postavička Husa v kacířské čepici, jehož průvod na popraviště zaujal místo vedle papežské volby, ruchu tržiště a dalších obrazů z koncilního města.⁵⁹

Značný rozměr měla také výstava uspořádaná městskými muzei v hornolužické Žitavě/Zittau.⁶⁰ V sebraném materiálu významně vystupoval podíl Jednoty bratrské, usídlené v lužickém regionu, jak na pěstování husovské tradice, tak na uchování nebo vytváření různých artefaktů, které byly na výstavu zapůjčeny z jejích archivů. Exponáty byly reprodukovány ve značném počtu v doprovodné publikaci, na níž se podíleli i čeští badatelé.⁶¹

Vedle rozsáhlých výstavních podniků se uskutečnilo i několik menších panelových výstav, z nichž musím připomenout alespoň úspěšný projekt tábořského muzea realizovaný ve spolupráci se Společností Husova muzea v Praze. Putovní výstava nazvaná *Jan Hus roku 1415 a 600 let poté* a prezentovaná v několika jazykových kombinacích (čeština, angličtina, němčina, francouzština, italština, polština, ruština) obešla od roku 2013 doslova půl Evropy. Byla instalována v několika lokalitách Německa, Švýcarska, Polska, Slovenska, Maďarska, Bulharska, Itálie, Nizozemí, Rakouska a Ruska, ale také v pražském Senátu a dalších místech Čech a Moravy, celkově dosud v téměř 80 městech Evropy; její putování bude pokračovat ještě v letech 2016–2017. Na 14 textově-obrazových panelech nabízí ve vkusném grafickém provedení základní poučení o Evropě Husovy doby, o reformních proudech v tehdejší myšlení, a především o životě a činnosti Jana Husa i o jeho procesu, závěrečném odsouzení a odkazu příštím generacím. Autoři textů (J. Adámek, J. Kalivoda, J. Smrčka) podali výklad zasvěcený a zasazený do obecného kontextu, např. s výkladem forem univerzitní výuky, fenoménu hereze ve středověku nebo průběhu kanonického procesu. Skromnými výrazovými prostředky přispívá putovní výstava k šíření kvalitních informací mezi nejširší publikum.

⁵⁹ Výstava nazvaná *Voll bis unters Dach – die neue Playmobil-Ausstellung des Archäologischen Landesmuseums Baden-Württemberg* probíhala ve dnech 24. 11. 2013 – 22. 2. 2015. Srov. informace na webové stránce: <https://www.youtube.com/watch?v=5OaJC_1AuHs> (ověřeno 12. 5. 2016). Dá se tedy říci, že sice na rozdíl od postavy Luthera nepřišla figurka Husa do prodeje, jak konstatuje s politováním Iveta COUFALOVÁ, *Martin Luther jubilejní*, Dějiny a současnost 38/2, 2016, s. 27 (Camera obscura), v rámci playmobil-postaviček ale vytvořena byla.

⁶⁰ *Jan Hus, Wege der Wahrheit / Cesty pravdy*. Städtische Museen Zittau 15. 8. – 8. 11. 2015.

⁶¹ Marius WINZELER (Hg., für die Städtischen Museen Zittau), *Jan Hus, Wege der Wahrheit / Cesty pravdy. Das Erbe des böhmischen Reformators in der Oberlausitz und in Nordböhmen / Dědictví českého reformátora v Horní Lužici a v severních Čechách* (Zittauer Geschichtsblätter, Hft 52), Verlag Gunter Oettel, Görlitz – Zittau 2015, 272 s. (celý svazek německo-česky). Zde: Dušan COUFAL, *Jan Hus als Theologe und Kirchenreformer / Jan Hus jako teolog a církevní reformátor*, s. 13–21; Lenka BOBKOVÁ, *Das Hussitische Jahrhundert in der Ober- und Niederlausitz / Husitské století v Horní a Dolní Lužici (1402–1490)*, s. 37–48; Zdeňka HLEDÍKOVÁ, *Das Prager Domkapitel und die Diözesanverwaltung im Zittauer Exil / Pražská kapitula a diecézní správa v žitavském exilu*, s. 63–75; Petr HRACHOVEC, *Von feindlichen Ketzern zu Glaubensgenossen und wieder zurück. Das Bild der böhmischen Reformation in Zittauer Quellen des Spätmittelalters und der Frühneuzeit / Od nepřátelských kacířů k druhým ve víře a zase zpátky. Obraz české reformace v žitavských pramenech pozdního středověku a raného novověku*, s. 131–156; Petra ŠTERNOVÁ, *Das Bauprogramm der Tschechoslowakischen Kirche und seine Umsetzung im Kreis Reichenberg / Stavební program Církve československé a jeho naplňování na území Libereckého kraje*, s. 181–200; Hedvika ZIMMERMANNOVÁ, *Die Tschechoslowakische Hussitische Kirche im Gebiet des Dreiländerecks an der Neiße / Církev československá husitská v regionu Trojzemí*, s. 201–207).

Stranou tohoto přehledu ponechávám filmovou produkci, která vesměs projevovala více snahu ukázat historického Husa, než vytvořit výrazné umělecké dílo.⁶² Jak se podařilo takový úkol naplnit, přenechám k posouzení filmovým kritikům nebo dalším kolegům. V roli poradců nebo průvodců se objevila na plátně či obrazovce řada historiků, a tak by nebylo od věci i tuto oblast probrat v recenzi na stranách oborového periodika.⁶³

Závěrem se můžeme ptát, jaký přínos mělo tak významné jubileum, jehož připomínání se mohlo tentokrát plně rozvinout na rozdíl od situace před sto lety (válečný rok 1915 masovým akcím nepřál). Kulatá výročí vyvolávají vždy velká očekávání a jsou příležitostí, která však bývá jen částečně využita. Soustředění na odborný výzkum je spíše rušeno než podporováno, a proto pouze výjimečně přinášejí skutečně velkolepé odborné počiny. Očekávat se však dá zvýšený laický zájem, pro jehož nasycení byli nebývale mobilizováni početní odborníci. Produkce publikací byla proto více obrácena k veřejnosti než do odborných řad. Přesto bilance není zanedbatelná ani v oblasti historiografické produkce.

Publikované monografie aktualizovaly především přehled husovské bibliografie, badatelky jsou ale spíše shrnutím a bilancí, než převratnými objevy. Rozmanité motivace přispěly k reedicím několika titulů – počítalo se se čtenářským zájmem, ale byla zde i snaha připomenout pozapomenuté či nedostupné práce.

Bilancovali i myslitelé různého směřování – zpytování Husova odkazu pro dnešní církve bylo také jedním ze silných tónů. Více pozorujeme tuto notu na straně katolické, než evangelické, kde není postava Husova tak dráždivou jako pro modernizující proudy katolické.

Projevila se roztříštěnost přístupu k osobě mistra Jana. Přes hlášané heslo, že Hus musí „spojovat, nikoli rozdělovat“, které snad platí v rámci ekumenického dialogu, v praktickém světě zapůsobil Hus spíše jako předmět a nástroj soupeření o lepší místo na slunci – vyrojilo se mnoho organizátorů a koordinátorů, ale výsledek zůstal dost nepřehledný. Objevila se záplava publikací, z nichž jen některé (nemnohé) budou mít trvalejší hodnotu. Vedle nich zůstane i dost balastu, který buď zapadne, nebo bude překážet v orientaci po kvalitní husovské produkci. Taková už jsou jubilea.

Cenné jsou určitě edice, ať už originálů, nebo překladové, svoji hodnotu má i několikrát soustředění ikonografického materiálu. Nejvíce nového přinesly asi publikace věnované druhému životu, protože tam zůstává (vedle literární tvorby Husovy) nejvíce k objevování. Až se rozhlédneme a vzpamatujeme, můžeme a musíme bádát dále. Zůstává toho k práci dost.

Blanka Zilynská

⁶² Třídílný velkofilm *Jan Hus*, režie Jiří SVOBODA, scénář Eva KANTÚRKOVÁ – Jiří SVOBODA, premiéra ČT 1, 29.–31. 5. 2015; životopisný hraný dokument *Mistr a kazatel*, režie Zdeněk POJMAN, premiéra ČT 2, 6. 7. 2015; dokumentární šestidílný seriál *Druhý život mistra Jana Husa*, režie Stanislav ZEMAN – Miloslav KUČERA – Václav KRÍSTEK, ČT 2, červen 2015; vedle dalších menších pořadů televizních i rozhlasových. Televizní film *Jan Hus – cesta bez návratu*, režie Lubomír HLAVSA, scénář Milena ŠTRÁFELDOVÁ, který vznikl v roce 2015, měl premiéru na ČT 2 až 6. 7. 2016.

⁶³ Kritický hlas zazněl ze stránek časopisu *Dějiny a současnost*, čísla věnované tématu *Hus v Kostnici. Pamět a zapomnění*: Petr ČORNEJ, *Hus ve třech dílech. Nad filmem České televize*, *DaS* 37/6, 2015, s. 42–43.